

Towarzystwo Miłośników Głogowa

ENCYKLOPEDIA

Ziemi Głogowskiej

Zeszyt 27.

Głogów 1995

Komitet redakcyjny:

Antoni Bok, Janusz Chutkowski (redaktor naczelny, Jerzy Dymytryszyn (sekretarz redakcji), Zenon Hendel, Jerzy Sadowski.

Konsultaci:

Henryk Ciejka – kartografia
Sławomir Krawczyk – architektura
Robert Górniak – historia Kościoła

Autorzy haseł zamieszczonych w zeszycie 27:

Antoni Bok
Janusz Chutkowski
Krzysztof Demidziuk
Jerzy Herman
Dariusz Hybel
Jerzy Jankowski
Sławomir Krawczyk
Artur Pacyga
Rafał Rokaszewicz
Andrzej Sadowski

Ebook na podstawie oryginalnego wydania broszurowego wykonał:

Albin Tomalak

mailto: albin.tomalak@neostrada.pl

Album Geisslera

W drugiej połowie XIX wieku wzrastało znaczenie obrazu fotograficznego w rejestrowaniu szybko zmieniającej się rzeczywistości. Równocześnie dużą popularnością cieszyła się grafika,

rozpowszechniana w dużych nakładach dzięki udoskonaleniom technik graficznych i nowym możliwościom druku. Prym wiodły serie graficzne przedstawiające widoki miast i krajobrazów. Również Głogów posiada swój monograficzny cykl widoków z tamtej epoki. Zawdzięczać go należy założonemu w 1854 r. wydawnictwu Emila Zimmermana. Owocem zamówienia złożonego cenionemu grafikowi Robertowi Geisslerowi (1819-1893) był albumik zawierający 12 litografii tonowanych formatu 77 x 112 mm, wydany około roku 1880. Oryginalne odbitki tych grafik posiada Muzeum Miejskie w Görlitz. W charakterystycznym dla autora stylu, cechującym się malarskimi niemalże efektami przy równoczesnej dbałości w opracowaniu szczegółów przedstawione zostały główne motywy krajobrazu miejskiego Głogowa. Obraz miasta z tamtego okresu wskazuje na pewien wzrost jego zamożności, o czym świadczy ilość nowo wzniesionych bądź przebudowanych budowli. Jednocześnie liczne akcenty militarne przypominają, że jest ono w dużym stopniu zdominowane przez nadany mu w XVII wieku status twierdzy. Grafiki Geisslera tworzą zbiorowy portret miasta z

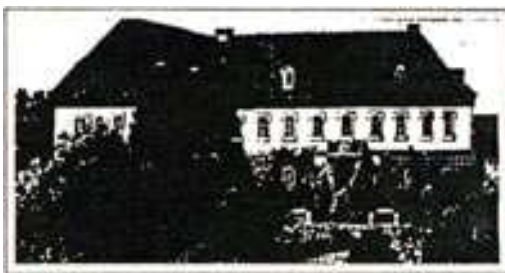
okresu przed likwidacją fortyfikacji na początku naszego stulecia.

Autor albumu, absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Kassel zyskał duże uznanie jako twórca, a później i wydawca (w założonym przez siebie Instytucie Litograficznym w Berlinie) licznych serii i pojedynczych grafik ukazujących krajobrazy ówczesnych Niemiec. Podobne głogowskiemu niemieckie albumy litografii opracowane zostały między innymi dla: Rugii, Greifswaldu, Stralsundu i Szczecina. Będąc niewątpliwie mistrzem litografii, Greissler zajmował się również drzeworytem, uprawiał malarstwo sztalugowe, a także próbował swoich sił – bez większego powodzenia – jako pisarz. Oficyna Zimmermana wydała również przed 1880 r. nieznany nam bliżej „Gesamtverzeichnis der Stadt Glogau” autorstwa Geisslera. (Antoni Bok)

Literatura: Album von Glogau (reprint), Würzburg 1993; Angelika Marsch, Glogau in Ansichten aus fünf Jahrhundren (W:) Glogau im Wandel der Zeiten – Głogów poprzez wieki, Würzburg 1992.

Dalków - pałac

Pierwsza wzmianka o Dalkowie pochodzi z 1305 roku (Dalcowo). W miejscowości tej znajduje się pałac wzniesiony w 1596 roku przez rodzinę

von Glaubitzów, którzy zakupili wieś na początku XV wieku. W ich posiadaniu pałac znajdował się aż do połowy XVIII wieku. Rodzina ta posiadała także Szczepów i Czerną.

W latach 40 tegoż wieku dobudowano do istniejącej budowli barokowe skrzydło północne. Posiadało ono w centralnej części południowej ściany portal wspierający balkon. Między skrzydłami pałacu, które tworzyły kąt prosty, założono ozdobny ogród, w którym znajdowała się fontanna. Z ogrodu do parku prowadziły dwubiegowe schody.

Po roku 1742 Dalków staje się posiadłością rodziny von Stoschów, z którą związał się August Gottlob von Libermann, syn Georga Matlasa – komendanta miasta i twierdzy Głogów, żeniąc się w 1788 roku z Karoliną Tugendreich von Stosch.

W połowie XIX wieku (prawdopodobnie, gdy Dalków należał do Ernesta Heimanna z Wrocławia) pałac wyremontowano, zacierając dawny styl budowli. W latach 1907-1912 ponownie przebudowano go, dostawiając do ściany północnej i zachodniej tarasy i pawilony. Ta ostatnia przebudowa została wykonana dla Richarda von Hindersina, który nabył Dalków w 1898 roku. Według Einwohnerbuch w 1943 roku posiadaczem Dalkowa była pani Ilse Münch.

Obecnie pałac oraz zabudowania folwarczne, znajdujące się na wschodzie, północy oraz częściowo na zachodzie dziedzica folwarcznego użytkowane są przez miejscowy zakład rolny. Budynek pałacowy jest piętrowy, murowany z cegły i kamienia. Nakryty jest dachem czterospadowym z lukarnami. Dookoła niego znajdują się liczne balkony i tarasy. Od strony zachodniej i północnej pałacu założono w latach 30-tych XIX wieku park krajobrazowy o ogólnej powierzchni 4,5 hektara, otoczony murem. Uzupełniony na początku XX wieku o egzotyczne drzewa np.: cypryśnik groszkowy, sosna wejmutka, trójgliczna cierniowa, kasztanowce jadalne. (Rafael Rokaszewicz)

Literatura: H. Ciesielski, Ewidencja założeń ogrodowo-parkowych (Dalków), Wrocław 1978; S. Kowalski, Zabytki Środkowego Nadodrza, Zielona góra 1978; J. Dymytryszyn, Zabytki powiatu głogowskiego – maszynopis w zbiorach Muzeum w Głogowie; M. Kaczkowski, Głogów informator historyczny i turystyczny, Zielona Góra 1972; Einwohnerbuch für Stadt und Kreis Glogau 1943.

Henryk III - kancelaria

Henryk III odziedziczył księstwo głogowskie około 1274 roku i chociaż pierwsze dokumenty wystawił już w 1277 r., kancelaria książęca powstała dopiero w 1289 roku. Z inicjatywą jej powołania wystąpił prawdopodobnie kanclerz książęcy – Mikołaj, scholastyk głogowski, a stworzył ją protonotariusz Jan, który pracował w niej od 1289 do 1295 roku. Później Jan został proboszczem w Bierutowie i Oleśnicy, ale z działalnością kancelaryjną nie zerwał, gdyż a do 1301 r. był jeszcze ingrosatorem sześciu dokumentów. Po nim, kancelarią książęcą kierował przez sześć lat Jan kantor głogowski a później Fryderyk z Buntense, który został kanclerzem Henryka III. W kancelarii zatrudnionych było ponad dziewięciu notariuszy (Wacław, Henryk de Indagine, Sydelman, Zachariasz, Mikołaj z Sądowla, Henryk, Eliasz i Konrad) oraz dziesięciu plebanów, kapelanów i kanoników.

Kancelaria Henryka III opracowała co najmniej 93 dokumenty, z których 72 zachowały się do dzisiaj w całości a 21 znanych jest tylko z regestów. Najczęściej dotyczyły one obrotu nieruchomościami i darowizn (58) oraz immunitetu i patronatu, 55 dokumentów miało charakter dyspozycyjny, 30 poświadczeniowy i 8 dyspozycyjno – poświadczeniowy. Odbiorcami dokumentów książęcych były najczęściej klasztory (27), kome-si, rycerze i służba książęca (23) oraz miasta i mieszczanie (21).

Dla uwiarygodnienia dyplomów, w kancelarii Henryka III używano trzech dużych pieczęci oraz siedmiu małych stosowanych jako *contrasigillum*. Pierwsza z dużych pieczęci pojawiła się już w 1281 r. i stosowano ją siedemnastokrotnie aż do 1301 r.. Przedstawiała ona księcia z włócznią i tarczą opatrzoną piastowskim orłem. W latach 1301-1309 w kancelarii używano dwóch pieczęci: jednej przedstawiającej księcia z włócznią, tarczą i mieczem (użyto jej trzykrotnie) oraz majestatycznej,

bezherbowej, przedstawiającej księcia siedzącego na tronie z gałązką w ręku (użyto jej ośmiokrotnie). Pieczęcią majestatyczną ojca posługiwał się potem jego syn Henryk IV.

Pieczęcie małe stosowano na przemian bez żadnego porządku i użyto ich siedemnastokrotnie. Na kilku dokumentach wystawionych w kancelarii książęcej pojawiła się także pieczęć księżnej Mechtyldy, przywieszana obok pieczęci jej męża. (Jerzy Jankowski)

Literatura: B. Pieradzka, Henryk III Głogowski. Polski Słownik Biograficzny IX/3, Wrocław 1961; R. Żerelik, Dokumenty i kancelaria Henryka II księcia głogowskiego, Wrocław 1984; Akta Woj. Archiwum Państwowego we Wrocławiu Rep. 135.

Henryk IX

Henryk IX Starszy był synem Henryka VIII Wróbla. W odróżnieniu od młodszego brata, również Henryka nazywano go Starszym. Urodził się najprawdopodobniej w latach 1387-1392. Po śmierci ojca w 1397 rządy w księstwie głogowskim objęła księżna – wdowa Katarzyna. Od 1413 r. księstwem władał Henryk IX wspólnie z braćmi Henrykiem X Rumpoldem i Waławem (księstwo żagańskie wydzielono wcześniej Janowi I). Około 1418 r. Henryk IX i Henryk X wydzielili swojemu bratu Waławowi osobne księstwo składające się z Krosna, Bytnicy i Świebodzina. Obaj Henrykowie władali pozostałą częścią księstwa głogowskiego wspólnie, chociaż w praktyce Henryk IX rządził samodzielnie. Henryk X pozostawał bowiem w służbie króla czeskiego Zygmunta. Z jego ramienia posłował do Danii i zmarł w obozie wojskowym pod Fleusbergiem w 1423 r..

Henryk IX faktycznie władał księstwem głogowskim od 1413 r. do śmierci w 1467 r.. Był to człowiek łagodny, prawy, o spokojnym charakterze. W młodości proponowano mu biskupstwo wrocławskie, którego nie przyjął, ponoć na skutek zbyt niskiego mniemania o swoich zdolnościach. W okresie jego rządów księstwo głogowskie, podobnie jak inne księstwa śląskie było obiektem odwetowych najazdów Husytów. Henryk IX początkowo próbował z nimi walczyć, a potem usiłował uzyskać pomoc króla Władysława Jagiełły i poddać mu swoje księstwo w zamian za obronę przed Husytami, a kiedy to się nie powiodło – znowu walczył, a nawet w 1431 r. udało mu się odeprzeć kolejny najazd i zadać najeźdźcom znaczną klęskę. Później już oddziały husyckie zostały zwerbowane przez Polskę do walki z Krzyżakami.

W okresie rządów Henryka IX w Głogowie odbył się zjazd królów: polskiego – Kazimierza Jagiellończyka i czeskie-

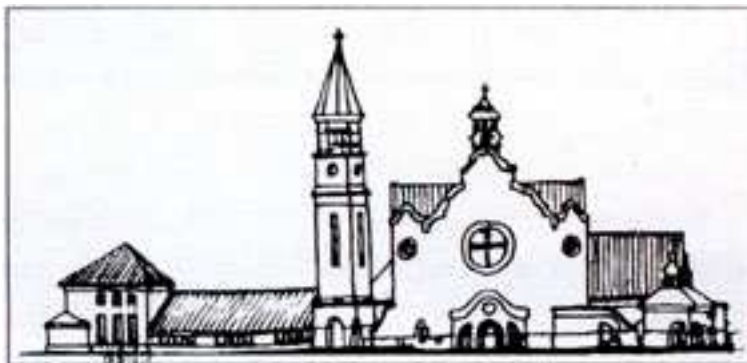
go – Jerzego z Podiebradu (1462), w czasie którego zawarli oni ważne porozumienia polityczne. Po śmierci swoich braci, Henryka X i Wacława, Henryk IX pozostawał już samodzielnym władcą księstwa głogowskiego. Spowodowało to jego spór z bratem Janem I. Pod koniec życia wdał się w wojnę ze swoim synowcem Janem II, stając w obronie praw do Żagania jego brata Baltazara. Poprowadził nawet wyprawę wojenną. Po trzech dniach oblężenia zdobył Żagań i zmusił Jana II do oddania go bratu. Wkrótce potem, 11 listopada 1467 r. zmarł w Krośnie. Pochowany został w kaplicy Mansjonarzy w Kożuchowie.

Żoną Henryka IX Starszego była Jadwiga, córka Konrada III Oleśnickiego. Pozostawił po sobie syna Henryka XI. (Janusz Chutkowski)

Literatura: J. Blaschke, *Geschichte der Stadt Glogau und des Glogauer Landes*, Glogau 1913; J. Chutkowski, *Dzieje Głogowa*, T. I, s. 90-99, Legnica 1991; K. Jasiński, *Rodowód Piastów śląskich*, t. II, s. 132-135, Wrocław 1975.

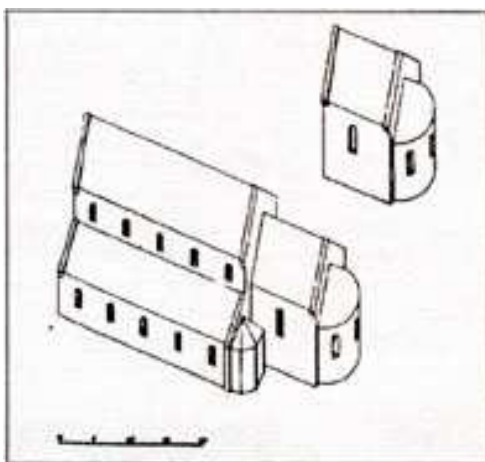
Kościół p.w. Miłosierdzia Bożego (2)

Funkcje mieszkalne i biura Parafii, również uformowane w literę „C” tworzą wirydarz plebani, zagospodarowany ogrodową zielenią ozdobną. Plebania i kaplica dzienna oraz boczna ściana kościoła kształtują pierzeję ulicy osiedlowej łączącej plac z ulicą główną. Powiązanie wejścia północnego od strony skrzyżowania z dziedzińcem szkolnym oraz z placem miejskim zapewniono poprzez wirydarz dolny otoczony murem od ul. Królowej Jadwigi. Plac gospodarczy przy plebani od strony został obniżony i osłonięty murem oporowym ze skarpą. Przewidziano parkingi od strony zachodniej oraz drogę procesyjną na terenie założenia. W skład Ośrodka Duszpasterskiego wchodzi takie obiekty, jak: dom sióstr (325 m²), plebania (887 m²), kościół (2.170 m²), schronisko dziennego pobytu dla dzieci szczególnej troski w miejsce zespołu oświatowego (651 m²), biura parafialne (118 m²) oraz baszta (49 m²). Kubatura całości to: 27.770 m³. Do chwili obecnej zostały zrealizowane: dom zakonnic, plebania i dolny kościół. Jego projekt i wystrój wykonał arch. Leszek Idzik. Przedstawia on Jezusa Miłosiernego przychodzącego do mieszkańców osiedla Piastów Śląskich. Służy on społeczności parafialnej od 6 listopada 1994 r.. Na uwagę zasługuje obraz Matki Boskiej Częstochowskiej namalowany przez artystę malarza Aurelię Organową z Częstochowy oraz figurka Matki Boskiej przywieziona z Fatimy przez Andree Ramuz ze Szwajcarii. W trakcie realizacji budowlanych jest pierwszy segment kościoła i schronisko dla dzieci szczególnej troski. W Ośrodku Duszpasterskim prowadzona jest działalność religijna i społeczno – charytatywna; stanowi on dla mieszkańców tej części miasta kontynuację tradycji kultury chrześcijańskiej. (Sławomir Krawczyk)

Kościół p.w. św. Mikołaja – okres romański

Początki kościoła giną w pomroce wieków. Częste pożary i wojny spowodowały zaginięcie archiwaliów. Według historyków niemieckich początków budowli należy upatrywać w pierwszej połowie XIV w.. Wykorzystując zniszczenia wojenne 1945 r., przeprowa-

dzone zostały badania archeologiczne w latach 1963-64. W ruinach gotyckiego kościoła odkryto pozostałości późnoromańskiej bazyliki ceglanej. Budowla ta była nieco większa od bazyliki św. Piotra i chronologicznie od niej młodsza. W porównaniu z gotyckim prezbiterium kościoła franciszkanów (dokument wydany z 1257 r.) romańska bazylika św. Mikołaja musiała powstać wcześniej. Uwzględniając wielkość budowli, wznoszono ją co najmniej 20 lat, zatem rozpoczęcie budowy kościoła przypadałoby na lata 1230-1235. Romańska budowla uległa zniszczeniu podczas pożaru w 1291 r. i nie została odbudowana w pierwotnej postaci.

Zrekonstruowany plan romańskiej bazyliki pozwala określić niektóre jej wymiary:

- długość naw – 24 m,
- szerokość nawy głównej i prezbiterium – 8,3 m,
- szerokość nawy północnej – 4 m,
- szerokość nawy południowej – 4,5,

- odległość między murami zewnętrznymi – 18,80 m.

W trakcie badań ustalono, że bazylika romańska została zrealizowana w 3 etapach. W pierwszym etapie wzniesione zostało prezbiterium, które otrzymało prowizoryczne zamknięcie. W drugim etapie wzniesiono północną nawę boczną zamkniętą od wschodu półkolistą absydą. W trzecim etapie wzniesiono południową nawę zamkniętą od strony wschodniej absydą w linii wewnętrznej półkolistą, na zewnątrz zaś wieloboczną. Dokładne ustalenie wysokości naw nie jest możliwe. Przybliżoną wysokość naw bocznych określić można na podstawie zachowanego fragmentu muru z okien w nawie północnej. Biorąc pod uwagę stan istniejącej ściany oraz dodając 50 cm na zniszczenie korony muru otrzymujemy wysokość równą 7 m. Zachowane ślady arkady w północnej ścianie pozwalają przyjąć, że była ona sklepiona konchowo. Nawa główna natomiast, a także nawy boczne nakryte były prawdopodobnie pułapami.

Podczas zakładania instalacji centralnego ogrzewania, przez ostatniego niemieckiego proboszcza Wagnera, w latach trzydziestych częściowo uszkodzono fundamenty południowej absydy. Odkrytego fundamentu romańskiego budowli prawdopodobnie nie rozpoznano lub też celowo odkrycie przemilczano. W każdym razie w fachowych publikacjach niemieckich brak jest jakiegokolwiek wzmianki na ten temat. (Andrzej Sadowski)

Literatura: S. Kowalski, Romańska bazylika św. Mikołaja w Głogowie. W: Ze studiów nad średniowiecznym Głogowem i Krosnem, s. 49-62, Zielona góra 1970; T. Kozaczewski, Głogów – miasto średniowieczne, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki R. XII: 1973 r., s. 3-33; H. Kozaczewska-Golasz, Miejskie kościoły parafialne pierwszej połowy XIII w. Na Śląsku, Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, T. XXXI, zesz. 1, s. 17-41 z 1968 r..

Sława – powstanie władz oświatowych w 1945 r.

W połowie 1945 r. wśród organizujących się referatów administracyjnych powiatu głogowskiego w Sławie Śląskiej był inspektorat szkolny. Na początku roku szkolnego 1945/46 na ziemi powiatu napływały coraz większe grupy przesiedleńców a wśród nich młodzież w wieku szkolnym oraz nauczyciele szukający pracy. Powstała również potrzeba przygotowania poniemieckich placówek oświatowych do rozpoczęcia nauki. W związku z tym ówczesny kierownik pierwszej w powiecie Publicznej Szkoły Powszechnej Ludwik Stępczak próbował nawiązać kontakt z okręgowymi władzami oświatowymi. W tym celu pod koniec czerwca 1945 r. wysłał pismo do władz wojewódzkich w Legnicy, aby mu wskazano siedzibę powiatowego inspektoratu. Niestety odpowiedź nadeszła dopiero w sierpniu. W tej sytuacji Stępczak wraz z Pełnomocnikiem Marcem udał się 15 lipca 1945 r. powozem konnym do tymczasowej siedziby władz okręgowych w Legnicy. Jechali przez Nową Sól, Białobrzegie (Bytom Odrzański), Głogów, Polkowice i Lubin. Podróż w obydwie strony trwała tydzień. Efektem tej wyprawy był przyjazd do Sławy Śląskiej w dniu 30 lipca 1945 r. inspektora szkolnego z Góry Śląskiej Waleriana Krechowicza. Po dwudniowym zapoznaniu się z sytuacją w oświacie, upoważnił on Ludwika Stępczaka do pełnienia tymczasowo funkcji inspektora. Stępczak nie chciał jednak sprawować jednocześnie funkcji kierownika szkoły i inspektora oświaty dlatego też w sierpniu 1945 r. inspektorem szkolnym na dwa powiaty: głogowski i lubiński został Bronisław Wojcieszko, a Stępczak zastępował go w razie potrzeby.

Osiągnięciem tego okresu, obok zorganizowania w powiecie głogowskim szkolnictwa podstawowego było między innymi uruchomienie w sławie Śląskiej gimnazjum, które

Encyklopedia Ziemi Głogowskiej

wkrótce otrzymało status szkoły państwowej z możliwością tworzenia również klas licealnych.

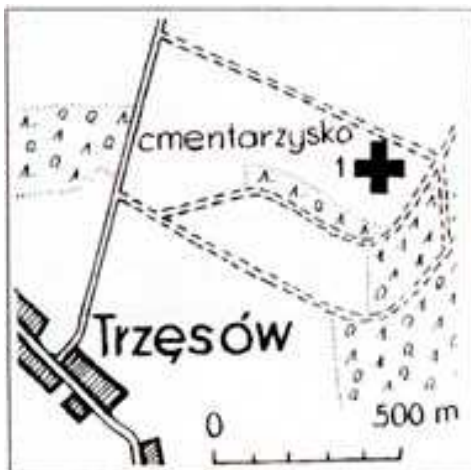
Pierwszymi pracownikami biura inspektoratu byli: sekretarka Danuta Fijałkowska i Paweł Chromański. Siedzibą biura była Publiczna Szkoła Powszechna przy ul. por. K. Celińskiego, a następnie budynek przy ul. Dworcowej, na końcu zaś Plac Kościelny.

Na przełomie października i listopada 1945 r. inspektor Wojcieszko został rozpoznany jako volksdeutsch i zwolniony z zajmowanego stanowiska. W tej sytuacji do końca listopada tego roku funkcje inspektora pełnił Stępczak a jego zastępcą do spraw Oświaty Dorosłych został Jan Molik. Od grudnia 1945 r. do drugiej połowy 1946 r. inspektorem był Józef Kozieł, a potem Józef Hanzel. W połowie czerwca 1947 r. powiatowy inspektorat szkolny został przeniesiony do Głogowa. (Artur Pacyga)

Literatura: L. Stępczak, Kronika Publicznej Szkoły Powszechnej w Ślawie Śląskiej 1945-1947 (maszynopis); A. Pacyga, Historia Szkoły Podstawowej im. Franciszka Niewidziały w Ślawie 1945-1990 (maszynopis pracy magisterskiej); B. Ślusarz, Rozwój oświaty i kultury w mieście i gminie Śława w latach 1945-1975 (maszynopis pracy magisterskiej); Mój dom nad Odrą. Ze wspomnień Głogowian, Zielona Góra 1973; Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Wrocławskiego za rok 1945/46.

Trzęsów – cmentarzysko ciałopalne kultury łużyckiej

Podczas wydobywania piasku i żwiru, na północny wschód od wsi Trzęsów, wiosną 1969 roku natrafiono na groby ciałopalne. Po wiadomieniu o tym odkryciu Powiatowy Konserwator Zabytków Archeologicznych w Głogowie – Mieczysław Kaczkowski, przystąpił natychmiast

do prac interwencyjnych. Badania te doprowadziły do zabezpieczenia jednego pochówku. W skład wyposażenia grobu, oprócz naczyń, wchodziły także szpile, naszyjniki, bransolety i siekierki wykonane z brązu. Według M. Kaczkowskiego pochówek ten można wiązać z kulturą łużycką i datować na IV okres epoki brązu, tj. 1000-800 r. p.n.e.

Jeszcze latem tego roku pracownicy Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze przystąpili do prac wykopaliskowych. W trakcie tych badań zlokalizowano i wydobyto 30 nowych grobów. Na szczególną uwagę zasługiwały groby nr 1 i 20 z bardzo licznymi przystawkami oraz grób nr 4 – zbudowany z siedmiu głazów ustawionych dwurzędem w prostokąt, w którym znajdowały się naczynia gliniane ułożone w dwóch rzędach. Zauważono, że wśród grobów jedne są bogaciej wyposażone

zone od drugih. Te pierwsze, lepiej zachowane, umieszczone były głęboko o odznaczały się dwupoziomowym układem przystawek. W grobach oprócz urn, nakrytych misami, z przepalonymi kośćmi znajdowały się naczynia baniaste, amfory, kubki i czarki oraz duże talerze jednostronnie zdobione dołkami pąznokciowymi.

Na podstawie usytuowania grobów oraz analizy materiału zabytkowego ustalono, że odkryte latem 1969 r. groby są związane z ludnością kultury łużyckiej, która swoich zmarłych chowała w dwóch fazach od V okresu epoki brązu, poprzez – okres halsztacki D, po początki wczesnego okresu lateńskiego, tj. od 800 do 500 r. p.n.e.. (Krzysztof Demidziuk)

Literatura: A. Marcinkian, Trzęsów, pow. Głogów, „Silesia Antiqua”, t. 14: 1972, s. 302.

Wodociągi

W średniowiecznych miastach potrzebna była znaczna ilość wody, między innymi do produkcji piwa, której nie mogły dostarczyć miejskie studnie. Woda dowożona spoza miasta była droga ze względu na konieczność utrzymywania koni i wozów. Znacznie tańszym rozwiązaniem okazała się budowa wodociągu. Pierwsze wodociągi stanowiły system otwartych drewnianych rynien do grawitacyjnego rozprowadzania wody. Był on ogromnie niedoskonały. Zawodził nie tylko w czasie pożarów, ale wody brakowało nawet w czasie dorocznych jarmarków i odpustów. W dodatku w czasie mrozów urządzenie zupełnie odmawiało posłuszeństwa. Już na początku XV w. otwarte koryta zaczęto zastępować rurociągami drążonymi w sosnowych kłodach łączonych metalowymi zworami. Wiercenie takiego otworu za pomocą konnego kieratu było sztuką arcytrudną. Do zwiększenia zasięgu wodociągu zaczęto stosować wówczas urządzenie stanowiące prototyp wieży ciśnień, które nazywano „rumuz”. Wodociągi budowali rumistrzowie.

W 1431 r. zmarł burmistrz Głogowa Henryk Breisdorf. W swoim testamencie zapisał miastu niebagatelną sumę 300 guldenów na budowę wodociągu. Uczynił tak za namową proboszcza Franciszka Loewenwalda. Spadkobiercy uszanowali wolę zmarłego i roboty rozpoczęto, lecz przy ówczesnym ubóstwie środków technicznych prace przeciągnęły się aż do 1442 r.. Dalsza rozbudowa wodociągu głogowskiego była kontynuowana do roku 1460. Ujęcie wody położone poza miastem zostało zniszczone w czasie oblężenia Głogowa w 1488 r. przez wojska Macieja Korwina. W 1510 r. wybudowano w Głogowie nowe ujęcie wody położone na terenie ogrodu stanowiącego własność klasztoru klarysek. Za pobór wody miasto płaciło zakonowi 6 wiardunków rocznie. System zaopatrzenia w wodę stworzony w XV w. i udoskonalony w XVI w. funkcjonował

sprawnie i nieprzerwanie aż do połowy XIX w.. W latach 1859-1861 nastąpiła przebudowa wodociągu miejskiego. Wybudowano nowe ujęcia wody w Brzostowie i Paulinowie i wymieniono rury drewniane na żeliwne. Łączna długość sieci wodociągowej wynosiła wtedy około 12 km. Jeden z elementów rurociągu głogowskiego z okresu średniowiecza znajduje się w Muzeum Archeologiczno – Historycznym w Głogowie. (Jerzy Herman)

Literatura: A. Bocheński, Niezwykłe dzieje polskiego przemysłu, Warszawa 1985; J. Chutkowski, Dzieje Głogowa od czasów najdawniejszych do roku 1950, Legnica 1989; Głogów – zarys monografii miasta pod red. K. Matwijowskiego, Wrocław-Głogów 1994; Z. Wilczewski. Głogów za Piastów i Jagiellonów, Głogów 1987.

Związek buddyjski Karma Kagyu

Karma Kagyu jest jedną ze szkół buddyzmu tybetańskiego. Zapoczątkował ją w XI w. wielki indyjski mistrz tantryczny – Tilopa (988-1069). Tradycja Kagyu przekazuje nauki mediacyjne (znane jako mahamudra), które prowadzi do oświecenia poprzez ukazanie natury umysłu. Aktualnym spadkobiercą szkoły i jej zwierzchnikiem jest XVII Karampa. Od XII w. jako siedemnasta świadoma inkarnacja (tulku) ucieleśnia on całość przekazu i duchową moc linii Kagyu.

Szkołę Karma Kagyu przeniósł na teren Europy Zachodniej i Ameryki Duńczyk – Ole Nydahl. Jego działalność religijna rozpoczęła się po tym, jak w 1969 r. spotkał mistrza buddyzmu tybetańskiego XVI Karampe, pod którego kierunkiem praktykował. W 1973 r. zgodnie z życzeniem mistrza, rozpoczął nauczanie i zakładanie – licznych już dzisiaj – ośrodków buddyjskich na całym świecie.

Do Polski buddyzm tradycji Kagyu dotarł w połowie lat 70-tych; pierwszy ośrodek powstał w Gdańsku. Wspomniany Ole Nydahl wielokrotnie przebywał w naszym kraju. Owocem jego nauczania jest duża liczba grup praktykujących w szkole Karma Kagyu, np. w Krakowie, Poznaniu, Wrocławiu, Łodzi, Katowicach i innych. Ogólnopolski ośrodek Związku Buddyjskiego Karma Kagyu (nazwa własna Karma Czie Ling) mieści się w Kucharach koło Warszawy.

W Głogowie buddyści – uczniowie Olego Nydahla obecni są od 1990 r.. Najpierw praktykowali medytację w mieszkaniach prywatnych, później w OTPT „Graal” (lata 1990-1993). Przez następny rok spotykali się w mieszkaniach prywatnych w Legnicy i Polkowicach. Od stycznia 1995 r. mają stałą siedzibę w Głogowie przy ul. Poczdamskiej 1.

Główną praktyką grupy głogowskiej w drodze do oświecenia jest guru – yoga, która polega na otrzymaniu błogo-

Encyklopedia Ziemi Głogowskiej

sławieństwa ciała, mowy i umysłu od Karampy oraz stopieniu się z Jego oświeconą naturą (nie jest ona różna od stany Buddy). Medytacje otwarte dla wszystkich odbywają się w każdą niedzielę o godz. 16.00. Grupa liczy około 10 osób i pragnie się coraz bardziej rozwijać. We wrześniu (13) Głogów odwiedzi Ole Nydahl, który nauczał tu będzie buddyjskiej Dharmy (prawdy). (Dariusz Hybel)

Literatura: Bu ston Rin chen grub. History of Buddhism in Tibet, Wien 1990;
O. Nydhal, Moja droga do lamów, Wydawnictwo Głodnych Duchów, Warszawa 1991.

Wykaz autorów:

Roman Bochanysz
Antoni Bok
Janusz Chutkowski
Janusz Cieřlik
Józef Cwynar
Krzysztof Czapla
Krzysztof Demidziuk
Jerzy Dymytryszyn
Piotr Gierczak
Gustaw Goliński
Robert Górniak
Zenon Hendel
Jerzy Herman
Dariusz Hybel
Jerzy Jankowski
Stanisław Krasnowski
Sławomir Krawczyk
Irena Kubiak
Andrzej Kurzak
Paweł Łachowski
Sylwia Malcher
Krzysztof Motyl
Andrzej Malinowski
Krzysztof Nowak
Artur Pacyga
Antoni Przybysz
Rafał Rokaszewicz
Zbigniew Rybka
Andrzej Sadowski
Jerzy Sadowski
Ryszard Sieledczyk
Magdalena Świdarska
Bronisław Umiński
ks. Aleksander Walkowiak
Krzysztof Zawicki

Alfabetyczny spis treści
Encyklopedii Ziemi Głogowskiej
zostanie dołączony do ostatniego
zeszytu w 1995 r.